

J 14,1-6 Věříte v Boha, věřte i ve mne

Autor přípravy

[Petr Pivoňka](#)

1. První reakce

Ježíš zná naše srdce, jak se dokáže chvět úzkostí

Ježíš předpokládá u svých učedníků (i u nás) víru v Boha, ale nejistá, zmatená i otřesená bývá „víra v něho“ – v ukřižovaného a vzkříšeného (oslaveného) Krista

Jakoby víra v Ježíše Krista byla nejistým „doplňkem“ či „nadstandardem“ víry v Boha (pro mnohé nepřijatelným – „v Boha“ ještě nějak kdekdo věří, ale v Krista?) – a ono je to přitom naopak (J 14,7.9)

Já jsem ta cesta, pravda i život... - ta i pro řadu křesťanů zarážející až provokativní výlučnost – nevíme si s těmito výroky rady? Jak toto oprav-du věříme? Jak to můžeme zastávat v rozhovoru s lidmi jiných náboženství? Odpovídá tento výrok skutečně Ježíši anebo je to „jen“ jedno z více christologických vyznání zastoupených už v rané církvi?

2. Text

2.1. Vymezení oddílu a zařazení v rámci církevního roku

Vymezení textu je dáno např. řadou Luterských perikop, kde je určeno jako základ kázání na Nový rok (ve 3. roce sedmileté řady).

Perikopa je uváděna také pro svátek Nanebevstoupení Páně. Je možno ji vymezit verši 1.-12.

2.2. Kontext

Ježíšovy „ řeči na rozloučenou“ (první začíná 13,31) - vyvolávají otáz-ky: Kam se Ježíš poděje? Co bude smyslem jeho odchodu? Co bude dělat v době své tělesné nepřítomnosti zde? A v neposlední řadě: jak bude v této době své církvi přítomen, jaký bude možný vztah v době jeho nepřítom-nosti?

2.3. Překladové poznámky

v.1: tarassein – chvět se; být zneklidněn, zmaten; (Kral: nermutiž se srdce vaše..)

– viz: Ježíš sám sevřen úzkostí 12,27 a 13,21

- s akus.: do,k,na – tedy:ne věřit „ v něho“ (před-mětně, že existuje), nýbrž: víra je naděje vkládaná do něho, vztah k němu, spoléhání na něho

v.2: monai: od moné = zůstávání – jako cíl víry, jež je k němu cestou; odcházejí-cí Ježíš dává naději, že to věčné zůstávání v lásce a bezpečí Otcova domu, je pro mnohé

- všimněme si zvláštního pnutí mezi monai a topo : příbytky mnohé, ale místo v Otcově domě jedinečné

v.3: prolínání aoristů poreuqw kai etoimasw („jestliže jsem odešlý, abych vám připravil místo“ - situace povelikonoční církve) s prezentem palin ercomai („přicházím opět“! - ČEP:opět přijdu!) a futurem pa-ralhmōmai („a vezmu vás k sobě“)

2.3. Komentář

v.1: Ježíšova řeč o tom, že Jidáš, jeden z 12, jej zradí a Petr, že jej zapře, učedníky musela znepokojit. Ale ještě víc - krize, zneklidnění a zmatení srdcí – Ježíš odchází, ztráta bezprostředního vztahu s ním (viz 16,20.22 – podle Bultman-na zde tato perikopa původně navazovala).

Zneklidnění, zmatení, zármutek patří k té stinné straně Kristova kříže , k „noci“ (Ježovy. smrti, zrady, opuštěnosti, zmatenosti) – Ježíšovo „ať se vaše srdce nechvěje úzkostí“ je projasňující osvobozující výzva z „nebe“ - od vzkří-šeného Pána, který je sice už u Otce, ale je zároveň přítomen.

O víru jde! Protože víra (osobní vztah k Mistru a Pánu) je jeho smrtí a od-cho-dem rozechvělá, znejistěná, v pokušení zármutku. Víra v Syna Boží-ho musí vydržet otřes jeho smrti a kříže , zvládnout toho pohoršení a z toho se nově pozvednout. Také víra v nerozdělitelnou jednotu Boha a Ježí-še, Otce a Syna je Ježíšovou smrtí na kříži otřesena! (pro židy důkaz Boží-ho zavržení). Odtud asi máme rozumět Ježíšově výzvě: Věříte v Boha, věřte i ve mne. Věříte v Boha – to Ježíš předpokládá u svých učedníků, je-jich víra v Boha není jeho smrtí ohrožena, ale víra v něho, víra v jednotu Otce a Syna, která není ani smrtí zničena, naopak potvrzena, jak Ježíš dál svým věřícím objasňuje. Na to je předem připravuje: v.29!

v.2: Ježíš nekončí smrtí na kříži v nicotě a pohaně, proto ani vaše víra!

Jeho smrt je cestou k Otci (o tom vícekrát: 13,1.3; 14.12.28). Jeho smrt dokon-ce teprve naplno zjevuje jeho cestu k Otci a jednotu s ním! Ježíšova smrt není cestou do nicoty, ale ani do nějakého zászvětného neznáma, nýbrž do domu jeho Otce – do jeho bezprostřední blízkosti, do toho nejdůvěrněj-ší-ho nejbezpečnějšího prostoru, do pros-toru, kde vládne Otcova láska = metafora „domu, domova“.

Ale jeho cesta skrze potupnou smrt je také pro učedníky novým zjevením jeho opravdové lásky k nim. A zároveň novým zjevením lásky Otcovy k nim. Vždyť právě odcházející Ježíš zjevuje, že Bůh je Otce, který má pro nás ve svém věčném domě mnoho příbytků. Ježíš neodešel, aby sám užíval blaha Otcova věčného domova, ale „jdu, abych vám připravil místo“. Tak se právě skrze jeho smrt, jež je cestou k Otci, má naplnit jeho láska ke svým, kteří jsou ve světě (J 17,11) a jimž prokázal svou lásku až do konce (J 13,2).

v.3: Topos, které nám Ježíš v domě Otce připraví, znamená mnohem víc než „plac“, víc, než že nám Ježíš podrží místo v návalu do Otcova domu – znamená to „vezmu vás k sobě, abyste i vy byli, kde jsem já“ – tzn. že smyslem, cílem topos je: aby byli uvedeni v dokonalost jednoty (J 17,23.21) a zvláště: ať hledí na mou slávu, kterou si mi dal (J 17,24), ale už: kdo mně slouží, dojde cti od Otce (J 12,26.32).

To je v souladu s nejstarším očekáváním první církve: A pak už na-vždy budeme s Pánem (1 Tes 4,16-17) a „marantha“ – „Přijď, Pane Ježíši“ (Zj 22,20).

V překladových poznámkách upozorňuji na pozoruhodné přecházení aoristů, s přítomným opět přicházím a s futurem a vezmu vás k sobě. Proto také „věřte i ve mně“, protože víra v Ježíše-Syna Božího spojuje minulost, v níž Ježíš položil základ naší spásy, současnost naší víry s budoucností naší spásy, kterou nám on připravuje, a k níž už „opět přichází“.

v.4: Tím Ježíš (evangelista Jan: pedagogicky) otvírá nové téma: cesta – kam odešel on, co nás spojuje nyní s ním a tedy s Bohem a nebeským domovem, kam nás on vede a dovede.

v.5: Znovu podobná otázka jako Šimona Petra v J 13,36 – ta otázka se učedníkům vrací a znovu dokumentuje, že učedníci Ježíšovu odchodu a jeho cestě nerozumí (i to obnáší ono zmatení srdcí) – teď vyjadřuje Tomáš (chce vidět, přesvědčit se, rozumět (J 11,16; 20,25): Pane, neznáme „kam odcházíš (tzn. tvůj cíl), jak bychom mohli znát „cestu“

v.6: Ježíš mu odpověděl: „Já jsem ta cesta, pravda i život...“ Tímhle završujícím výrokem nám Ježíš každopádně sděluje a potvrzuje, že on ne-ukazuje pouze na pravdivou cestu k Bohu, nepřináší nám zaručenou metodu, jak k Bohu, do života věčného dojít. On je tou cestou, pravdou a životem zároveň. V něm je nám Bůh přítomen v tom, co nám nabízí a co po nás chce. On je zároveň tam, u Otce, aby nám připravil místo, a zároveň zde, nám blízko, s námi. On nás spojuje se svým dílem minulým i budoucím a je při nás teď. Je nám prostředníkem k Otci a zároveň bezprostředním Otce.

Toto však nelze pochopit mimo víru! Každá metoda „jak na to“ - bez víry - na tom Ježíšově slovu ztroskotá! Proto znovu to „věřte v Boha, věřte i ve mne“.

3. Teologická témata

a/ „Jednobytnost“ Ježíše s Bohem, Syna s Otcem

je krásně živě a nedogmaticky vyjasněna ve v.2. Nejde o nějaké strnulé nepochopitel-no, vždyť Ježíš ukřižovaný a vyvýšený odešel zpět ke svému nebeskému Otci, s nímž sdílí jeden byt/ dům nebeský, který nemá jen sám pro sebe, ale je v něm mnoho míst pro nás - mluvil by o tom, kdyby to-mu tak nebylo?

b/ Význam Ježíšova odchodu

Odešel, aby nám připravil místo. Čas Ježíšovy „nepřítomnosti“, kdy Pána nevidíme ani jeho dílo tak jasně nevidíme, je přece časem nesmírně důleži-tým, v němž je Pán při díle: připravuje nám místo

c/ Jedinečnost Ježíše – syna Božího

Ta zvláštní záměna „moné“ a „topos“ ve v.2. naznačuje, že příbytky v nebe-sích jsou z Boží dobroty mnohé, ale jedině Syn nám může připravit místo v Otcově domě. Ovšem tím se nevyslovuje nějaká nekompromisní dogmatic-ká formule výlučného křesťanství! Tím se vyslovuje láska Ježíšova ke svým: to je vrcholné přemožení smrti a rozdělenosti smrtí, tím je utvrze-na víra v Ježíše , tím je dán maximálně nadějný význam nezbytnosti jeho odchodu; vždyť on, a pro nás jedině on, Syn, nám připraví místo v domě Otcově - tím Ježíš posiluje vztah jedinečné důvěry v něho a v jeho za smrt činnou lásku, vztah, který dokáže přestát jeho smrt a čas rozdělení.

Tento vztah výsadní důvěry v jeho slovo Ježíš posiluje i poznámkou: kdyby tomu tak nebylo, řekl bych vám to

d/ Následování

Tomáš (v.5.) se ptá po cestě jako po metodě! Chce vědět „jak“ se my může-me dostat tam, kam Ježíš odchází. Ta stará otázka „jak k Bohu“, jak k prav-dě“, „jak do života s Bohem“? SZ mluví o tom, že cestou k pravdě a k životu je poslušnost Božích přikázání, „chození v pravdě Boží“, v poslušnosti Boží vůle. To ani Ježíš nepopírá. Ale pohlcuje a přemáhá všechny ty naše nechápa-vé a troskotající otázky a pokusy „jak na to“ svým prostým: Já jsem ta ces-ta, pravda i život.

Krásně to vyjasňuje J.lwand ve svých meditacích: „Tomáš se ptá na cestu a přitom na té cestě je. Záleží na to, aby po té cestě šel, nemusí ji hle-dat. Jde o následování, jít po té cestě, ne o to, chtít vidět, ptát se, diskuto-vat“.

Tímto Ježíšovým „Já jsem...“ vrcholí a jsou shrnuty obsahy všech ostat-ních formulí Božího zjevení obsažené v Janově evangeliu. Tzn., že kon-krétní zvěst-ný význam tohoto výroku můžeme interpretovat těmi ostat-ními. Např: J 8,12: teprve cestou následování můžeme žít z toho světla. Nebo J 8,31: teprve cestou učenictví, v zachovávání Ježíšova slova, po-znává-

me pravdu Boží lásky, již se stáváme svobodnými od zotročení svými hříchy. Podobně J 8,52: Kdo zachovává mé slovo, neokusí smrti navěky – jen když žijeme Ježíšovým slovem, okoušíme osvobození od smrti. Naproti tomu Pilát se ptá :Co je pravda? – a ten, který vydává svědectví pravdě s ním mluví!

4. Dnešní pohled na text

a/ Výlučnost křesťanství ?

Já jsem ta cesta, pravda i život - narážíme nejprve na absolutnost, mohutnost a nekompromisnost tohoto Ježíšova výroku. Na Tomášově otázce je znát, jak ve svém lidském nepochopení stále narážíme na tuto mohutnost Boží přítomnosti, Božího zjevení – vždyť pojmy „cesta“, „pravda“ a „život“ jsou podle Písma souhrnnou zkratkou všeho Božího – toho, jak k nám přichází a jak otvírá přístup k sobě, co chce a co dává, jaký je.

Ta Tomášova otázka, kdyby jen u ní zůstalo, naznačuje naše ztroskotání před mohutností Boží. Jak máme ty pojmy „cesta, pravda a život“ přetřít svými představami!

Ježíšova odpověď nabízí troskotajícím přístav. Hle, ta cesta, pravda a život, jsou prosté. Jsou před vámi. Ve mně.

b/ V rozhovoru s „jinak věřícími“ ?

Nikdo nepřichází k Otci než skrze mne - to Ježíš, ani evangelista Jan, ani janovský sbor, myslím, původně nemyslel tak, že všechna ostatní náboženství (cesty) kromě takového výlučného křesťanství jsou odepsána a ukázána jako falešná. Tím Ježíš říká svým věrným, že žádná metoda je ne-může přivést k Otci, jedině on, který je jim přítomen, a víra v něho. Přibytí Boží jsou mnohé – pro mnohé! – ale k Otci domů přicházíme jen skrze něho, vírou v něho! Tím je (myslím – věřím) dána otevřenost pro mnohé (jiné) a zároveň nezaměnitelnost a nenahraditelnost Ježíše Krista a víry v něho.

5. Závěrečná poznámka:

je snad charakterem Janova evangelia, že exegese jeho oddílů se z metody mění ve vyznání a kázání. Snad z charakteru té zvěsti to ani jinak nejde.

7. Podněty ke kázání:

a/ Setkání starého s novým

Perikopa je určena na Nový rok: jak naše staré nechápání, chvění a zmatečení srdcí i myslí prosvěcuje a přemáhá to nové v Ježíšově odpovědi.

b/ Místo „know how“ spolehnutí víry

Kolik se dnes nabízí náboženských a duchovně-psychologických „know how“ – metod na

duchovní život, zdraví. My bychom taky rádi věděli „jak na to“.

Ale neexistuje žádné pravé křesťanské „knot how“. Bacha na ty, kdo je nabízejí!

Místo toho nám Ježíš nabízí veliké, osvobodivé a nadějně spolehnutí (Prav-da i Cesta) na to, čím on je a co pro nás připravuje. Jeho výrok lze interpreto-vat tak, že Ježíš je ta pravdivá cesta k životu. To je zároveň cesta prozářená už jeho a naší budoucností, kterou nám chystá. (K tomu číst např. Ř 8,31 f: to se snad hodí i pro Nový rok).

c/ Pozvání na cestu nového poznávání

Před námi není jen šedivý a nejistý život, ale Ježíše nám chystá nové, nové poznání jeho a novou radost z něho – na té cestě. Chystá nám i své nové pozdravy z budoucnosti, z místa v Otcově domě, kde on pro nás chystá a zároveň zaručuje cíl našeho všelijak nesnadného putování.

Já jsem ta cesta, pravda i život není tíživá, uzavřená dogmatická formu-le, ale veliké Kristovo povzbuzení na cestu, na němž se nám dá nově poznávat.

edice

26

[stáhnout PDF](#)